

Domsagohistorik

Örebro tingsrätt

Text: Thomas Segelund, Örebro tingsrätt
Bearbetning Elsa Trolle Önnerfors

Göta Hovrätt – Örebro län – Örebro tingsrätt

1680 bildade Örebro, Glanshammar, Fellingsbro, Linde, Ljusnarsberg, Nora och Grythytte tingslag en gemensam domsaga. Denna bestod fram till 1772 då den delades i två nya jurisdiktioner: dels Örebro, Glanshammars och Fellingsbro domsaga, dels Linde, Ljusnarsbergs, Nora och Grythytte domsaga (Linde, Ljusnarsbergs, Nora och Grythytte domsaga, se Lindesbergs tingsrätt).¹ Den kvarvarande domsagan utökades med Sköllersta och Askers härad 1810. Samtidigt fick domsagan namnet Östernärkes domsaga.² Nästa förändring inträffade 1855 då Fellingsbro härad bröt ut ur domsagan (Fellingsbro härad, se Lindesbergs tingsrätt). I slutet av 1800-talet ingick alltså fyra tingslag i Östernärkes domsaga.

Askers tingslag hade sin tingsplats i Lännäs. Tingen hölls till en början på en tingsstuga från 1680-talet. Huset låg i närheten av gästgiveriet och kyrkan i Lännäs. Omkring 1815 fick tingslaget nya lokaler i gästgiveriets norra flygel.³ 1907 flyttades tingsplatsen till Sköllersta (se nedan).

Sköllersta Sörby var tingsställe för Sköllersta tingslag. Till en början hölls tingsförhandlingarna på gästgiveriet, som tagits i bruk 1683. 1734 stod ett tingshus färdigt. Tingt flyttades 1907 till ett nybyggt tingshus i Sköllersta. En av fördelarna med Sköllersta var att samhället hade järnvägsförbindelse. Det nya tingshuset hade uppförts i samband med sammanslagningen av Askers och Sköllersta tingslag (se nedan).⁴

Glanshammars tingslag hade sin tingsplats i Glanshammar. I slutet av 1600-talet användes gästgiveriet i Hagaby som tingslokal. Hagaby fungerade som tingsställe fram till 1904 då tinget flyttades in till Örerbo i samband med sammanslagning av tingslag (se nedan).

Örebro tingslag hade sitt tingsställe inne i Örebro stad. På mitten av 1600-talet fanns ett tingshus på nuvarande Tingsstugubacken. Byggnaden revs och flyttades någon gång under senare delen av 1600-talet till en plats i närheten av Kanslibron. Huset revs slutligen på 1740-talet. Ett nytt tingshus uppfördes vid Eker. Nästa flytt ägde rum 1783 då häradsrätten flyttade in i det gamla rådhusets lokaler. Ett nytt rådhus uppfördes mellan åren 1858 och 1863. Örebro härad höll ting även i detta rådhus, då det äldre rådhuset revs (se nedan).

1904 slogs de fyra tingslagen i Östernärkes domsaga ihop till två tingslag. Askers och Sköllersta tingslag bildade Asker-Sköllersta med tingsställe i Sköllersta. Samtidigt slogs Glanshammar och Örebro härad ihop till ett gemensamt tingslag vid namn Glanshammar-Örebro tingslags häradsrätt. Tingsstället placerades i Örebro, och man höll ting i rådhusets lokaler. Tingslaget flyttade 1914 in i ett nytt tingshus på Olaigatan.⁵ 1948 fick Östernärkes ett enda gemensamt tingslag då de två ovanstående tingslagen slog samman till ett enda.⁶ Den nybildade häradsrätten flyttade in i tingshuset på Olaigatan.

Staden Örebro låg under rådhusrätt. Det äldsta kända rådstugan uppfördes i slutet av 1300-talet, och var belägen vid Stortorgetts sydöstra del. Troligen användes byggnaden fram till 1663. 1658-1662 uppfördes ett nytt rådhus vid samma torg. Denna gång låg huset en bit in på den nordvästra delen av

1 Almquist Jan Eric *Lagsagor och domsagor i Sverige: med särskild hänsyn till den judiciella indelningen* Norstedt Stockholm 1954, s. 193.

2 K.Br. den 9/10 1809 (Almquist *Lagsagor och domsagor i Sverige* Norstedt Stockholm 1954 s. 193).

3 Waldén, Bertil *Askers och Sköllersta tingslags minnesskrift* Örebro 1949, s. 157ff.

4 Waldén s. 157ff.

5 Bihang till SFS 1903 nr 31.

6 SFS 1948:679.

torget. Rådhuset byggdes till under åren 1761 till 1762, och blev dubbelt så stort som tidigare. Byggnaden skadades emellertid i en stadsbrand 1854 och revs slutligen 1858. 1856 påbörjades uppförandet av ännu ett rådhus som placerades på östra sidan av torget. Invigningen ägde rum 1863, men förhandlingar hade börjat hållas i byggnaden redan två år tidigare (1861).⁷

Från slutet av 1940-talet hade den offentliga sektorn, och därmed kommunerna, fått allt fler uppgifter: skolan hade byggts ut, socialvården och bostadsbyggandet likaså, för att inte glömma all teknisk service i form av el, avlopp och vatten. I början av 1950-talet genomfördes den så kallade storkommunreformen, och de allra minsta kommunerna försvann. Syftet med reformen var skapa logiska och rationella kommunindelningar. De borgerliga kommunerna skulle vara så pass stora att de kunde erbjuda den service som samhället kunde förvänta sig. Även domsagoindelningen påverkades av kommunförändringarna och rationaliserades. Domkretsarna blev betydligt större än vad de hade varit tidigare.⁸

Ytterligare kommunreformer genomfördes på 1960- och 70-talen, då bland annat det gamla stadsbegreppet försvann. 1965 förstatligades rådhusrätterna, och i början av 1970-talet trädde den nya underrättsreformen i kraft. Häradsrätterna och rådhusrätterna försvann och ersattes av tingsrätter. Tingshusbyggnadsskyldigheten upphörde vid samma tidpunkt. 1971 bildas Örebro tingsrätt genom en sammanslagning av Östernärkes domsagas häradsrätt samt Örebro rådhusrätt.⁹ Från 1971 fram till 1986 inrymdes tingsrätten dels i rådhuset från 1860-talet på Stortorget, dels i det så kallade ”Tingshuset” på Olaigatan. 1986 flyttade hela tingsrättens verksamhet till ett nytt tingshus på Drottninggatan.

Örebro tingsrätt, och även de övriga tingsrätterna i Örebro län, låg under Svea hovrätt fram till 1992. Från och med den 1 juli samma år flyttades Örebro län över till Göta hovrätt.¹⁰

Yrkesdomare

Lagmän i Örebro tingsrätt

Arne Fallenius	fullm. 20.7.1962	1971–1977
Olof Tranell	fullm. 15.9.1977	1978–1990

Rådmän i Örebro tingsrätt

Axel Ahlbeck	1971–1980
Folke Fredlund	1971–1987
Sverker Lien	1971–1987
Claes Ljungström	1971–1990
Jan Ström	1977–1979
Anders Wijkström	1971–1986
Gunnar Admund	1980–1995

⁷ Waldén, Katja *Boken om Örebro* Lund 1977, s. 153.

⁸ Östernärkes domsaga omfattade från och med 1952 följande område: Axbergs, Tysslinge, mosjö, Glanshammar, Askers, Stora Mellösa, Ekeby och Gällestå samt Sköllersta landskommuner (SFS 1950:454).

⁹ SFS 1970:504. Örebro tingsrätts domkrets omfattade 1971 Örebro och Glanshammars kommuner. Efter kommunförändringar i början av 1990-talet ingår från och med 1995 även Lekebergs kommun i domkretsen (SFS 1982:996).

¹⁰ SFS 1992:130.

Örebro härad

Domsagotillhörighet:	1680–1771	Med Glanshammars, Fellingsbro, Linde, Ljusnarsbergs, Nora och Grythytte härad
	1772–1809	Med Glanshammars och Fellingsbro härad
	1810–1854	Med Glanshammars, Fellingsbro, Askers och Sköllersta härad
	1855–1970	Med Glanshammars, Askers och Sköllersta härad ¹¹

Tingsplatser: 1680–1970 Örebro

Häradshövdingar:

Erik Lagerquist	fullm. 18.12.1680	1680–1694
Johan Gyllenadler	fullm. 28.7.1696	1696–1716
Samuel Nordenhielm	fullm. 27.3.1716	1716–1730
Jonas Hagelberg	fullm. 4.6.1730	1730–1747
Carl Engelbrekt Grevesmöhlen	fullm. 6.1.1747	1747–1763
Johan Welin d.ä.	fullm. 29.3.1763	1763–1772
Samuel Kniberg ¹²	fullm. 6.5.1772	1772–1781
Per Hiort	fullm. 12.12.1781	1781–1787†
Axel de Frese ¹³	fullm. 23.1.1787	1787–1805
Carl Peter Törnebladh	fullm. 31.5.1806	1806–1821
Gustaf Birger Richert	fullm. 11.6.1822	1822–1823
Carl Vilhelm Nordell	fullm. 28.10.1823	1823–1824†
Clas Abraham Arvedson	fullm. 21.9.1824	1824
Johan Jakob Pamp	fullm. 25.8.1825	1825–1854†
Carl Stenberg	fullm. 21.2.1855	1855–1886†
Adolf Jakob Robert Krook	fullm. 3.6.1887	1887–1907
Carl Adolf Christiansson	fullm. 15.5.1908	1908–1910
Gustaf Johan August Lindquist	fullm. 12.8.1910	1910–1937
Gustaf Romare	fullm. 28.1.1938	1938–1956
Torsten Ahlgren	fullm. 1.7.1957	1957–1970

Sköllersta härad

Domsagotillhörighet:	1680–1773	Med Askers, Edsbergs, Lekebergslagens, Hardemo, Grimstens, Sundbo och Kumla härad
	1774–1783	Med Askers härad
	1784–1809	Med Askers, Edsbergs, Lekebergslagens, Hardemo, Grimsten, Sundbo och Kumla härad
	1810–1854	Med Askers, Glanshammars, Fellingsbro och Örebro härad

¹¹ Före 1904 bestod domsagan av fyra tingslag, efter resp. härad. Detta år förenades Örebro och Glanshammar till ett tingslag. Asker och Sköllersta slogs också samman till ett gemensamt tingslag

¹² Adlad Stiernecreutz

¹³ Porträtt av de Frese, Törnebladh, Richert, Pamp, Stenberg, Krook, Christiansson och Lindqvist finns även i Sköllersta.

Tings- och rådhusinventeringen 1996 - 2007

	1855–1970	Med Askers, Glanshammars och Örebro härad ¹⁴
Tingsplatser:	1815–1903 –1906 1906–1947 1948–1970	Lännäs Sörby Sköllersta Örebro
Häradshövdingar:		
Johan Fitinghoff	fullm. 18.12.1680	1680–1681
Anders Low ¹⁵	fullm. 17.12.1681	1681–1694†
Johan Fägerstierna (Fegraeus)	fullm. 1.12.1694	1694–1724
Lars Stockenström	fullm. 22.5.1724	1724–1747
Carl Casper Gyllenbåå	fullm. 29.1.1747	1747–1774†
Caspar Gyllenbåå	fullm. 30.11.1774	1774–1776
Carl Törneros	fullm. 22.5.1776	1776–1783†
Carl Bergenskjöld	fullm. 30.11.1774	1784–1808†
Carl Peter Törneblad	fullm. 31.5.1806	1809–1821
Gustaf Birger Richert	fullm. 11.6.1822	1822–1823
Carl Vilhelm Nordell	fullm. 28.10.1823	1823–1824†
Clas Abraham Arvedson	fullm. 21.9.1824	1824
Johan Jakob Pamp	fullm. 25.8.1825	1825–1854†
Carl Stenberg	fullm. 21.2.1855	1855–1886†
Adolf Jakob Robert Krook	fullm. 3.6.1887	1887–1907
Carl Adolf Christiansson	fullm. 15.5.1908	1908–1910
Gustaf Johan August Lindquist	fullm. 12.8.1910	1910–1938
Gustaf Romare	fullm. 28.1.1938	1938–1956
Torsten Ahlgren	fullm. 1.7.1957	1957–1970
Askers härad		
Domsagotillhörighet:	1680–1773	Med Sköllersta, Edsbergs, Lekebergslagen, Hardemo, Grimstens, Sundbo och Kumla härad
	1774–1783	Med Sköllersta härad
	1784–1809	Med Sköllersta, Edsbergs, Lekebergslagens, Hardemo, Grimstens, Sundbo och Kumla härad
	1810–1854	Med Sköllersta, Glanshammars, Fellingsbro och Örebro härad
	1855–1970	Med Sköllersta, Glanshammars och Örebro härad ¹⁶
Tingsplatser:	1815–1903 –1906 1906–1947 1948–1970	Lännäs Sörby Sköllersta Örebro

¹⁴ Före 1904 bestod domsagan av fyra tingslag, efter resp. härad. Detta år förenades Örebro och Glanshammar till ett tingslag. Asker och Sköllersta slogs också samman till ett gemensamt tingslag

¹⁵ Adlad Leijonhoff

¹⁶ Före 1904 bestod domsagan av fyra tingslag, efter resp. härad. Detta år förenades Örebro och Glanshammar till ett tingslag. Asker och Sköllersta slogs också samman till ett gemensamt tingslag

Häradshövdingar:

Johan Fitinghoff	fullm. 18.12.1680	1680–1681
Anders Low ¹⁷	fullm. 17.12.1681	1681–1694†
Johan Fägerstierna (Fegraeus)	fullm. 1.12.1694	1694–1724
Lars Stockenström	fullm. 22.5.1724	1724–1747
Carl Casper Gyllenbåå	fullm. 29.1.1747	1747–1774†
Caspar Gyllenbåå	fullm. 30.11.1774	1774–1776
Carl Törneros	fullm. 22.5.1776	1776–1783†
Carl Bergenskjöld	fullm. 30.11.1774	1783–1808†
Carl Peter Törneblad	fullm. 31.5.1806	1809–1821
Gustaf Birger Richert	fullm. 11.6.1822	1822–1823
Carl Vilhelm Nordell	fullm. 28.10.1823	1823–1824†
Clas Abraham Arvedson	fullm. 21.9.1824	1824
Johan Jakob Pamp	fullm. 25.8.1825	1825–1854†
Carl Stenberg	fullm. 21.2.1855	1855–1886†
Adolf Jakob Robert Krook	fullm. 3.6.1887	1887–1907
Carl Adolf Christiansson	fullm. 15.5.1908	1908–1910
Gustaf Johan August Lindquist	fullm. 12.8.1910	1910–1938
Gustaf Romare	fullm. 28.1.1938	1938–1956
Torsten Ahlgren	fullm. 1.7.1957	1957–1970

Häradshövdingar**Örebro m.fl härad(er) (sedermera Östernärkes domsaga)**

Samuel Kniberg ¹⁸	fullm. 6.5.1772	1772–1781
Per Hiort	fullm. 12.12.1781	1781–1787†
Axel de Frese ¹⁹	fullm. 23.1.1787	1787–1805
Carl Peter Törneblad	fullm. 31.5.1806	1806–1821
Gustaf Birger Richert	fullm. 11.6.1822	1822–1823
Carl Vilhelm Nordell	fullm. 28.10.1823	1823–1824†
Clas Abraham Arvedson	fullm. 21.9.1824	1824
Johan Jakob Pamp	fullm. 25.8.1825	1825–1854†w
Carl Stenberg	fullm. 21.2.1855	1855–1886†
Adolf Jakob Robert Krook	fullm. 3.6.1887	1887–1907
Carl Adolf Christiansson	fullm. 15.5.1908	1908–1910
Gustaf Johan August Lindquist	fullm. 12.8.1910	1910–1938
Gustaf Romare	fullm. 28.1.1938	1938–1956
Torsten Ahlgren	fullm. 1.7.1957	1957–1970

Askers och Sköllersta m.fl härad(er) (För tiden efter 1776 se Örebro m.fl härad(er))**Rådhus**

Städer med rådhusrätt: Örebro 1680–1970

Borgmästare

¹⁷ Adlad Leijonhoff

¹⁸ Adlad Stierncreutz

¹⁹ Porträtt av de Frese, Törneblad, Richert, Pamp, Stenberg, Krook, Christiansson och Lindqvist finns även i Sköllersta.

Örebro stad

Magnus Calander	1693–1696
Lars Philträ	1696–1703
Erik Stockenström	1703–1714
Magnus Hansson	1714–1728
Jonas Hoffman	1728–1737
Olof Salin	1737–1745
Joachim Wetterstedt	1747–1755
Nils Fries	1755–1767
Johan Eric Bergström	1767–1797
Carl Vilhelm Nordell	1797–1814
Gustaf Leonard Ålund	1815–1837
Johan Bohman	1839–1867
Erik Johan Wikander	1868–1896
Victor Schneider	1897–1934
Gösta Strandell	1936–1962
Arne Fallenius	1962–1970